

การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12

ชุติมา ว่องไว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2547

ISBN 974-383-131-2

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ นางสาวชุติมา ว่องไว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรุ สุนทรายุทธ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)
..... กรรมการ
(ดร.ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรุ สุนทรายุทธ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)
..... กรรมการ
(ดร.ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม)
..... กรรมการ
(ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู)
..... กรรมการ
(ดร.สมศักดิ์ ถิลา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)
วันที่ 14 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร.ธร สุนทราวุธ ประธานกรรมการ ผศ.ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ดร.ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ในภาควิชาการบริหารการศึกษาที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม และแสดงความคิดเห็นให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จด้วยดี ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

ชุตินา ว่องไว

41910078 : สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา : กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ : ปัญหา/ป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา / กรมสามัญศึกษา / เขตการศึกษา 12

ชุดิมา ว่องไว : การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 (THE INVESTIGATION OF DRUGS PROBLEMS AND PREVENTION ADMINISTRATION IN SECONDARY SCHOOLS DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, EDUCATIONAL REGION 12) อาจารย์ที่ปรึกษา : ธร สุนทรายุทธ, Ph.D., ไพรัตน์ วงษ์นาม, ค.ศ., ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม, ค.ศ. 136 หน้า. ISBN 974-383-131-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 และเสนอแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายปกครองหรือครูผู้ได้รับมอบหมาย จำนวน 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยภาพรวม ด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร บุคลากรและสารสนเทศ และด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพ และด้านงานวิจัยและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย
2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ส่วนด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือก และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)
5. แนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือกและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คือ ใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ และตระหนักในโทษพิษภัย ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร การพัฒนาบุคลากรและสารสนเทศ คือ จัดแผนงานและงบประมาณการจัดกิจกรรมทางเลือกให้นักเรียนอย่างหลากหลาย ด้านการป้องกันบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ คือ ส่งเสริมให้นักเรียนจัดบริการแนะแนวและป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่น คือ มีโครงการเยี่ยมบ้านและการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองและชุมชน ด้านงานวิจัยและประเมินผล คือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน

41910078 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION;

M.Ed. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORD : PROBLEMS AND PREVENTIVE MEASURES OF DRUG ABUSE IN SECONDARY

SCHOOLS/ DEPARTMENT OF SECONDARY EDUCATION, EDUCATION REGION 12

CHUTIMA WONGWAI : THE INVESTIGATION OF DRUGS PROBLEMS AND PREVENTION
ADMINISTRATION IN SECONDARY SCHOOLS DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION,
EDUCATIONAL REGION 12. THESIS ADVISORS : THORN SUNTHAYUT, Ph.D., PAIRAT WONGNAM,
Ph.D., PRASERT SOMPONGTAM, Ph.D. 136 P. ISBN 974-383-131-2

This research is designed to study and compare preventive measures of drug and concomitant problems in various secondary schools under to the secondary education department, educational region 12. The sample of the study is comprised of 216 school administrators, and their assistants. The instrument of the study is a 5 - point scale questionnaire. The obtained data are analyzed by means of means, standard deviation, t-test and ANOVA.

The finding of the study are as follows:

1. On the whole, the problems encountered while taking preventive measures of drug abuse in secondary schools in Region 12 are of moderate level.

2. The problems faced by various secondary schools are different. Different sizes of schools face different problems. The difference based on school size is significant at the .05 level. However, there is no significant difference among schools in regard to instruction, learning activities and environmental development as well as prevention, treatment and rehabilitation strategies.

3. Overall, comparison of problems among schools based on the school status shows no significant difference.

4. On preventive measures by various schools in Region 12, there is no significant difference. among different work experiences. Nevertheless, there is significant difference at the .05 level regarding instruction, alternative learning activities and environmental development among schools with different work experiences.

5. The preventive measures taken by secondary schools in Region 12 are as follows:

On instruction, alternative learning activities and environmental development, instructional media of various kinds are used so as to enable the pupils understand and realize the danger of drug abuse.

On personnel development system and information, operational plans and budget allocation are made, and varied alternative learning activities are made available to the pupils.

On prevention, treatment and rehabilitation, the pupils are encouraged to provide counseling service and take some preventive measures in their schools.

On cooperation with foreign agencies and other organizations, home visits are arranged and networks or links with parents and communities are created .

On research and evaluation, data on the use of drugs and other addictive substance are collected.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
คำถามของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
กรอบความคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ความหมายของยาเสพติด.....	12
ประเภทของยาเสพติด.....	12
แนวคิดและทิศทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วง	
แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544).....	14
นโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินงานด้านการป้องกัน	
ยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ.....	19

บทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในการป้องกันยาเสพติด.....	23
สภาพปัญหาเสพติดในปัจจุบันของเขตการศึกษา 12..	24
แนวคิดและทิศทางการแก้ไขปัญหาเสพติด เขตการศึกษา 12.....	26
สาเหตุของการติดยาเสพติดของนักเรียน.....	29
สถิติที่สำคัญเกี่ยวกับสารเสพติด.....	31
หลักการป้องกันยาเสพติด.....	34
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล.....	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ลำดับขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
อภิปรายผล.....	100
ข้อเสนอแนะ.....	106
บรรณานุกรม	108

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	117
ภาคผนวก ก.....	118
ภาคผนวก ข.....	122
ภาคผนวก ค.....	124
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	136

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 สภาพยาเสพติด สิ่งมอมเมา สื่อลามกอนาจารและอันธพาลของสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในพื้นที่เขตการศึกษา 12.....	28
2 งบประมาณที่ใช้เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด พ.ศ. 2531-2540.....	32
3 จำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในกลุ่มนักเรียนปี พ.ศ. 2533-2538.....	32
4 จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษาในแต่ละระดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 -2538.....	33
5 จำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษา.....	33
6 ประเภทสารเสพติดหลักที่ใช้ในปี พ.ศ. 2540 (ต.ค. - ธ.ค. 2539).....	34
7 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	63
8 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	70
9 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำแหน่ง.....	71
10 แสดงค่าเฉลี่ยของประสพการณ์ในการทำงานด้านการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ของกลุ่มตัวอย่าง.....	71
11 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสพการณ์ในการทำงานด้านการป้องกัน ยาเสพติดในโรงเรียน.....	72
12 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของปัญหาในการดำเนินงาน การป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยรวม.....	72
13 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของปัญหาในการดำเนินงาน การป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยรวมและรายชื่อ ด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือก และสิ่งแวดล้อม.....	73
14 ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของปัญหาในการดำเนินงาน การป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยรวมและรายชื่อ ด้านการพัฒนาระบบบริหาร บุคลากร และสารสนเทศ.....	75

15	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของปัญหาในการดำเนินงาน การป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยรวมและรายข้อ ด้านการการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	78
16	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของปัญหาในการดำเนินงาน การป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยรวมและรายข้อ ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศหรือ หน่วยงานอื่น.....	79
17	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของปัญหาในการดำเนินงาน การป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยรวมและรายข้อ ด้านงานวิจัยและประเมินผล.....	81
18	การวิเคราะห์ความแปรปรวน การดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	82
19	การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร บุคลากร และสารสนเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	83
20	การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	84
21	การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ด้านงานวิจัยและประเมินผล จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	84
22	การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยรวม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน.....	85
23	การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามตำแหน่ง.....	86

24	การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน.....	87
25	ความถี่และร้อยละของแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ด้านการให้การศึกษา กิจกรรมทางเลือก และพัฒนาสิ่งแวดล้อม.....	88
26	ความถี่และร้อยละของแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ด้านการพัฒนาระบบการบริหาร บุคลากร และสารสนเทศ.....	90
27	ความถี่และร้อยละของแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ด้านการป้องกัน บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพ.....	91
28	ความถี่และร้อยละของแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ หรือหน่วยงานอื่น.....	93
29	ความถี่และร้อยละของแนวทางการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ด้านงานวิจัยและประเมินผล.....	95
30	ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	123

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย	6